

МОНІТОРИНГ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМАНСЬКОМУ НУС ЗДОБУВАЧАМИ ТРЕТЬОГО (ДОКТОР ФІЛОСОФІЇ) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 201 «АГРОНОМІЯ»

Метою моніторингу було вивчення рівня якості організації навчання аспірантів, як споживачів освітніх послуг, якості освітніх програм, а саме: змістовним наповненням програми, ефективністю викладання, забезпеченістю освітнього процесу матеріально-технічними, навчально-методичними ресурсами та рівнем їх задоволеності.

Моніторинг задоволеності здобувачів третього (доктор філософії) рівня вищої освіти за спеціальністю 201 «Агрономія» проводився шляхом проведення on-line анкетування впродовж лютого-серпня 2020 року. Учасники анкетування – 11 аспірантів, які навчаються за третім рівнем вищої освіти освітньо-науковою програмою «Доктор філософії» за спеціальністю 201 «Агрономія».

На запитання «Як Ви оцінюєте рівень якості надання освітніх послуг Уманським НУС?» 7 респондентів (64%) зазначили, що високо, 4 (36%) – достатньо (рис. 1.).

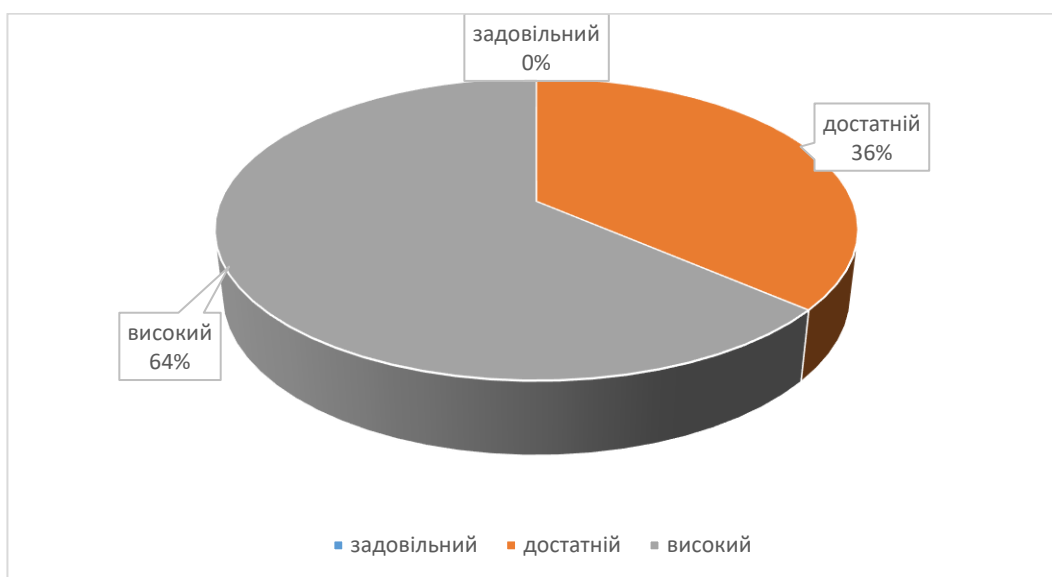

Рис.1. Оцінка рівня якості надання освітніх послуг (у відсотках)

10 учасників опитування (91%) задоволені тим, що навчаються на обраній спеціальності, лише 1 здобувач (9%) частково задоволені.

Серед проблем, які найбільшою мірою ускладнюють навчання за обраною спеціальністю аспіранти вказують: необхідність поєднання роботи і навчання, незручний розклад, особиста неорганізованість; надмірний обсяг навчального навантаження; вплив з боку інших студентів, що перешкоджають прояву Ваших здібностей під час навчальних занять.

Позитивним моментом є те, що 100% респондентів знають про основний документ, який регламентує процес їх навчання та ознайомлені з цілями та змістом освітньої програми. З них 64% стверджують, що структура освітньої програми відповідає їхнім очікуванням (присутні всі дисципліни, вивчення яких, необхідно для майбутньої професійної діяльності; немає дублювання дисциплін, немає порушення логіки викладання дисциплін, не має перевантаження і т. ін.), 36% - частково відповідає.

Аспірати оцінювали ефективність методів і методику викладання дисциплін за спеціальністю «Агрономія» науково-освітньої програми «Доктор філософії», а також рівень стимулювання їх до самоосвіти й науково-дослідницької діяльності.

9 здобувачів третього рівня вищої освіти (82%), які взяли участь в опитуванні, задоволені викладанням в повній мірі і вважають, що навчання високо стимулює їх до самоосвіти й науково-дослідницької діяльності, лише 2 здобувачі (18%) посередньо оцінили методи викладання і навчання та достатній рівень стимуляції до самоосвіти й науково-дослідницької діяльності, незадоволені викладанням аспіранти відсутні.

На запитання про рівень стимулювання до самоосвіти й науково-дослідницької діяльності 7 респондентів (64%) відзначили як «високий», а по 2 респонденти (по 18%) – «як достатній», або «задовільний».

Серед факторів, які мотивують аспірантів до самостійної роботи є збільшення об'єму знань, новизна та зацікавленість матеріалу, розуміння важливості та значення матеріалу, кар'єрне зростання, реалізація себе. Наукові керівники та викладачі в свою чергу допомагають аспірантам і стимулюють в таких заходах, як обговорення стану дисертації, проведення власних наукових досліджень, написання наукових публікацій, підготовка до виступу на конференціях, семінарах, набуттю навичок softskills, міжнародної мобільності.

Так як структура освітньо-наукової програми «Доктор філософії» передбачає індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін, починаючи з III семестру, 91% з опитуваних підтвердили реалізовану можливість самостійного обрання навчальних дисциплін для їх подальшого вивчення, аспірант 1 року навчання (9%) - ще не мав такої можливості.

Блок запитань щодо якості освітнього процесу дає змогу визначити рівень задоволення аспірантів якістю викладання дисциплін та системи оцінювання.

Відповідаючи на питання з приводу видів аудиторних занять, які переважають у аспірантів, 64% опитуваних зазначили лекції (бесіди і презентації, 18% – семінари-дискусії, 18% практичні і лабораторні заняття.

Респондентам було запропоновано визначити результативність залучення професіоналів-практиків, експертів та представників роботодавців до викладання та організації освітнього процесу. Отримані за результатами анкетування дані дають змогу визначити, що 100% аспірантів сприймають це позитивно і бажають переймати досвід професіоналів-практиків

безпосередньо в навчальному процесі та науково-дослідницькій діяльності, вважаючи це необхідною складовою організації освітнього процесу.

Також здобувачам третього рівня вищої освіти було запропоновано визначити, яким чином вони дізнаються про форми контролю, порядок і критерії оцінювання під час вивчення навчальної дисципліни (рис. 2).

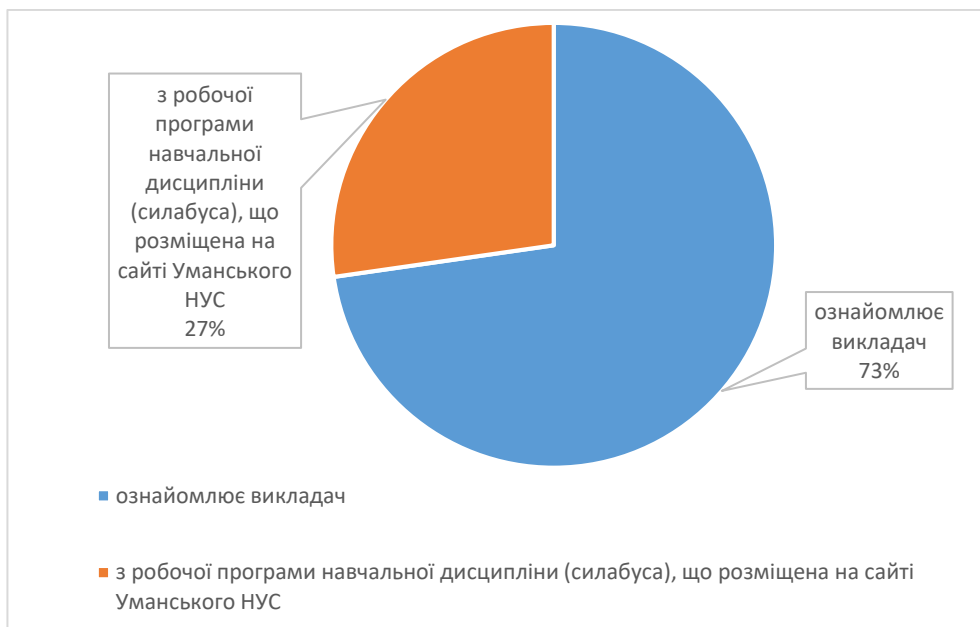

Рис. 2. Ознайомлення з формами контролю, порядком і критеріями оцінювання під час вивчення навчальної дисципліни (у відсотках)

Респонденти надавали інформацію щодо того, чи повідомляються вони про процедури оцінювання заздалегідь. Процедури забезпечення якості для оцінювання передбачають, що аспіранти мають бути ознайомлені з існуючими критеріями та методами оцінювання, які оприлюднені заздалегідь і знаходяться у відкритому доступі (зокрема на веб-сайті університету). Дані, отримані за результатами анкетування, свідчать, що у переважній більшості (73%) викладач пояснює методи і критерії оцінювання на першому навчальному занятті відповідно до робочої програми навчальної дисципліни, 27% - знайомляться з методами і критеріями оцінювання з робочої програми навчальної дисципліни (силабуса), що розміщена на сайті Уманського НУС.

З поміж всіх наявних способів контролю знань при проведенні екзамену опитувані найбільш об'єктивним вважають комбінацію екзаменаційних питань і тестових завдань – 45%, співбесіду - 36%, розв'язання конкретних ситуацій – 18 %.

Слід відмітити, високий рівень чинної системи оцінювання результатів навчання аспірантів в університеті. На питання «Чи об'єктивна, на Вашу думку, чинна система оцінювання результатів навчання студентів в університеті?» 100% опитуваних відповіли ствердно. Необхідно і в подальшому забезпечувати надійність проведення оцінювання відповідно до установлених закладом процедур та контролювати, щоб оцінювання

дозволяло продемонструвати аспірантам міру, в якій було досягнуто очікуваних результатів навчання.

Щодо питання «Чи є у Вас можливість, при потребі, оскарження процедури проведення та результатів контрольних заходів?» 91% опитуваних відповіли - «Так», і лише 1 респондент (9%) не знає про таку можливість.

Освітня програма та навчальний план передбачають науково-педагогічну практику аспірантів, яка дає можливість здобути компетентності, потрібні для подальшої професійної і науково-дослідницької діяльності.

Опитування з цього питання (рис. 3) показує достатній рівень обсягу науково-педагогічної практики 82%, частково задоволені обсягом практики 18% опитуваних. Частка задоволеності здобувачами тих компетентностей, які вони здобули та/або розвинули під час практичної підготовки складає 91%, тоді як частково задоволені – 9%.

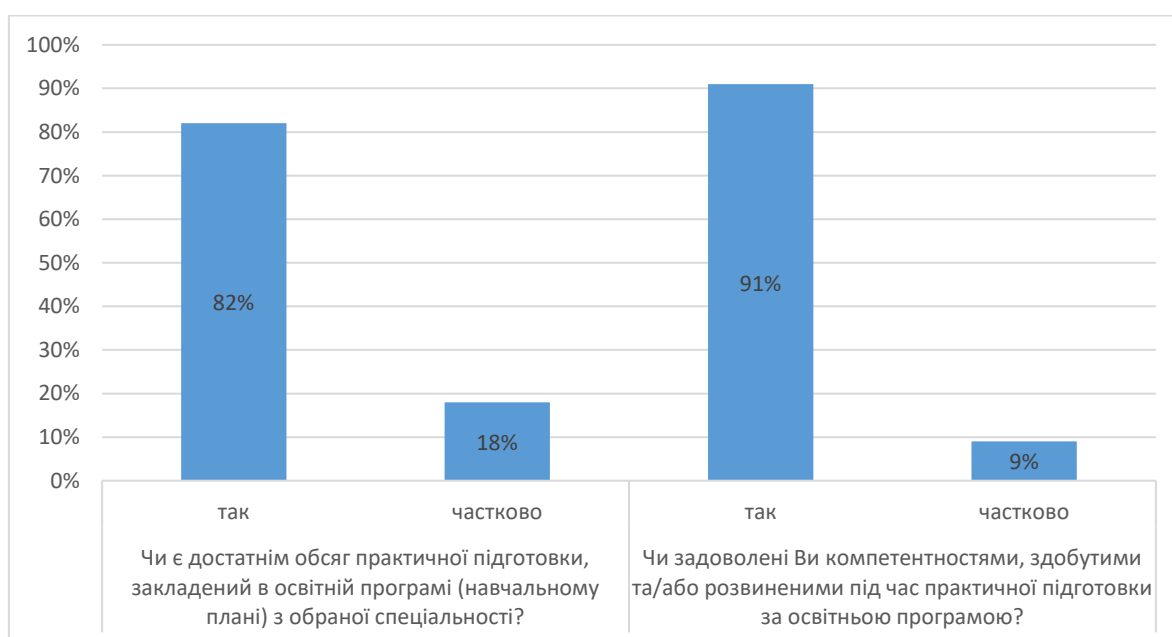

Рис.3. Обсяг практичної підготовки, закладений в освітній програмі з обраної спеціальності та задоволеність компетентностями, здобутими та/або розвиненими під час практичної підготовки? (у відсотках)

Моніторинг передбачає оцінку забезпеченості науково-освітньої програми матеріально-технічними та навчально-методичними ресурсами. Аспіранти оцінювали: доступність та якість підручників, методичних вказівок, конспектів лекцій в електронній та друкованій формах; комп'ютерне забезпечення освітнього процесу.

На питання «Чи доступні Вам підручники, методичні вказівки, конспекти лекцій тощо в електронній та друкованій формах?» та «Чи відповідає Вашим освітнім потребам комп'ютерне забезпечення освітнього процесу в Уманському НУС?» переважна більшість опитаних 73% відповіли стверджено щодо доступності підручників, методичних вказівок, лекцій, 27% - вказали на часткову забезпеченість. Заняття відбуваються з використанням

інноваційних освітніх технологій та активних методів навчання, чому сприяє обговорення актуальних методик викладання на кафедрі, вивчення досвіду роботи колег в Україні та за її межами.

Університет в свою чергу приділяє велику увагу якості навчальних ресурсів та відповідає за забезпечення ефективної та безперебійної роботи комп'ютерної та мережевої інфраструктури, інформаційних сервісів Уманського НУС та їх розвиток до вимог користувачів.

Університет популяризує академічну доброчесність та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності. Відповідно на питання «Чи ознайомлені Ви із принципами академічної доброчесності?» 100% відповіли ствердно.

На питання «Яким чином популяризується академічна доброчесність в Уманському НУС?» аспірантам пропонувалось обрати відповідь з наступного переліку (кількість виборів не обмежувалася). Узагальнені результати відображені на рис.4.

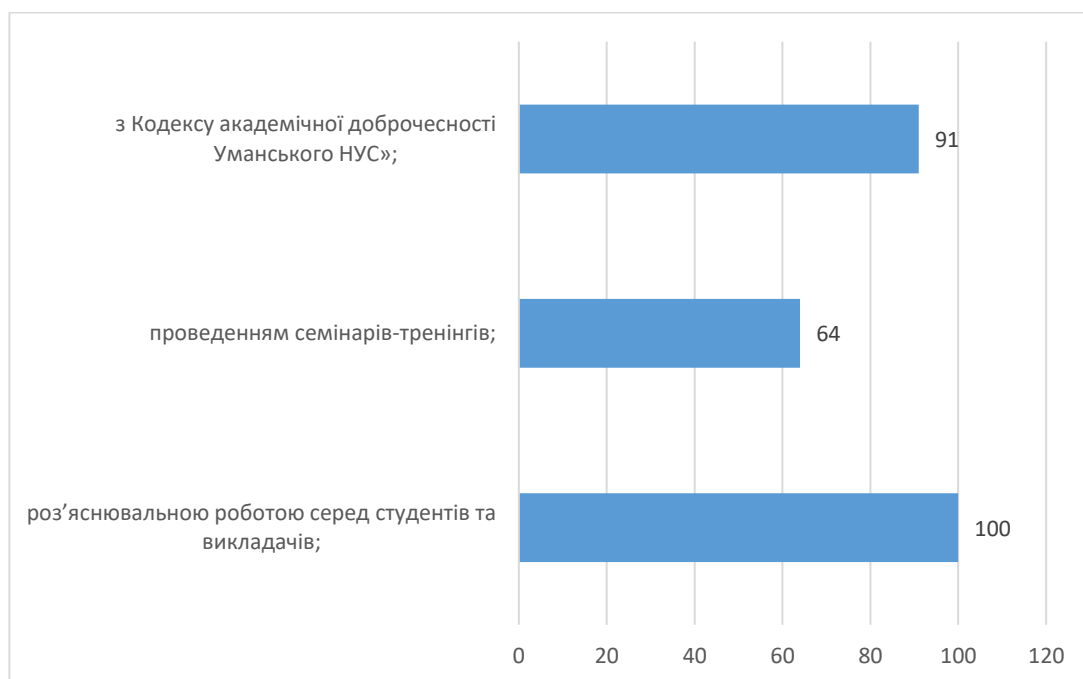

Рис.4. Популяризація академічної доброчесності в Уманському НУС (у відсотках)

Узагальнюючи надані варіанти відповіді на це питання, можна зробити висновок, що респонденти повною мірою ознайомлені з принципами доброчесності, популяризація ведеться через роз'яснювальну роботу – 100% із загальної кількості опитуваних, проведення семінарів-тренінгів – 64%, з Кодексу академічної доброчесності – 91%.

Опитування стосовно питань доброчесності стосувалося також питань плагіату та корупції (рис.5).

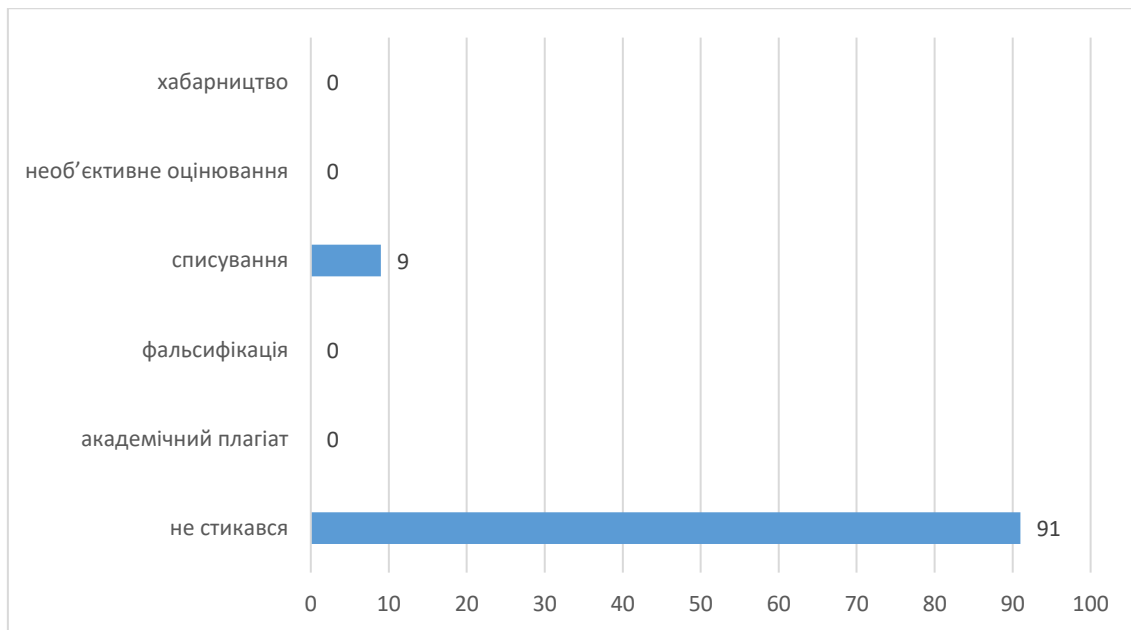

Рис. 5. З якими проявами академічної недоброчесності Ви стикалися в університеті? (у відсотках)

На основі результатів опитування можна зробити висновок, що на думку опитуваних, спостерігається тенденція покращення ситуації стосовно проявів академічної доброчесності. 91% аспірантів із загальної кількості опитаних стверджують, що не стикалися з проявами недоброчесності.

Серед запропонованих варіантів, які санкції щодо аспірантів можуть бути доцільними у разі виявлення і доведення академічної недоброчесності варіант повторного проходження оцінювання (залік, іспит, контрольна робота) отримав найвищий відсоток (100%).

Інтелектуальне збагачення супроводжується персональною, духовною та соціальною трансформацією, забезпечення якої і є завданням Університету. Отже, було важливим опитування серед аспірантів щодо їхніх потреб та інтересів.

По результатам анкетування щодо безпечності освітнього середовища для життя і здоров'я здобувачів, їх соціальної підтримки Університетом можна зробити висновок, що відповідні послуги надаються на високому рівні і задовольняють аспірантів.

Узагальнені результати відображені на рис.6 та рис.7.

При проведенні анкетування досліджувалась наявність процесів, що підтримують аспірантів під час навчального процесу, якщо у них виникають певні труднощі.

Всі респонденти відзначили високий рівень соціальної підтримки. 100% опитаних знають про існування скриньки довіри, про можливість отримання матеріальної допомоги в скрутному становищі та відзначають допомогу університету у працевлаштуванні.

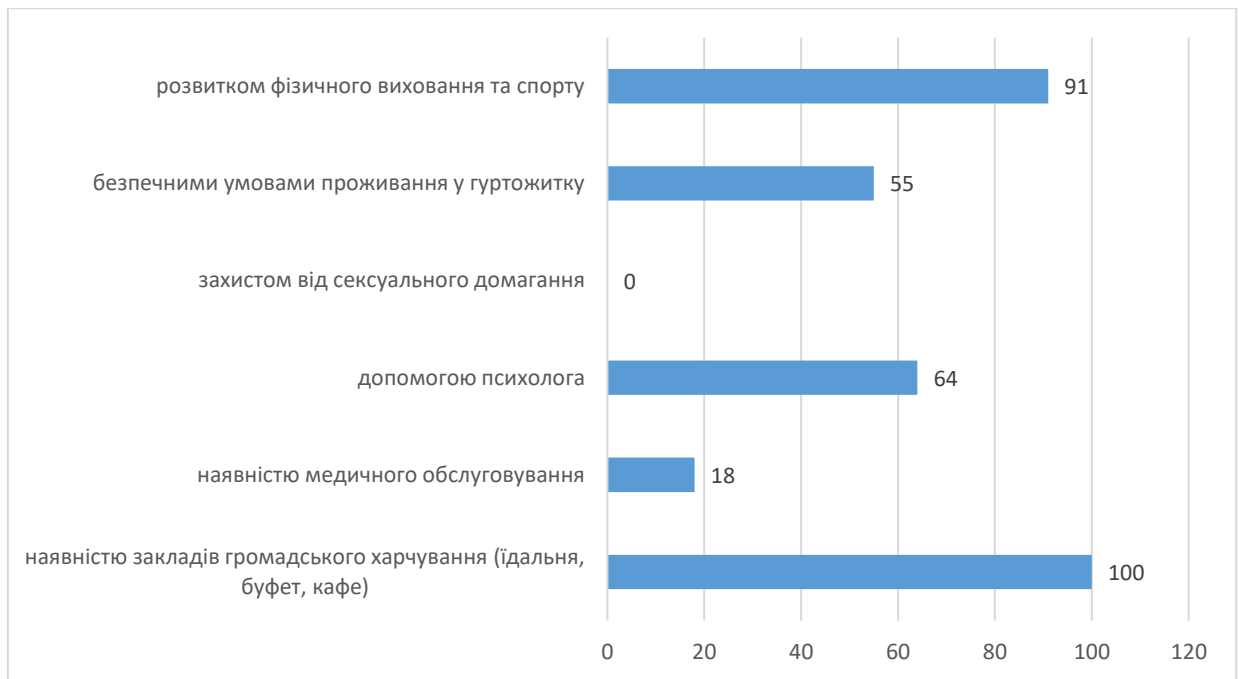

Рис. 6. Яким чином університет забезпечує безпеку освітнього середовища для Вашого життя та здоров'я? (у відсотках)

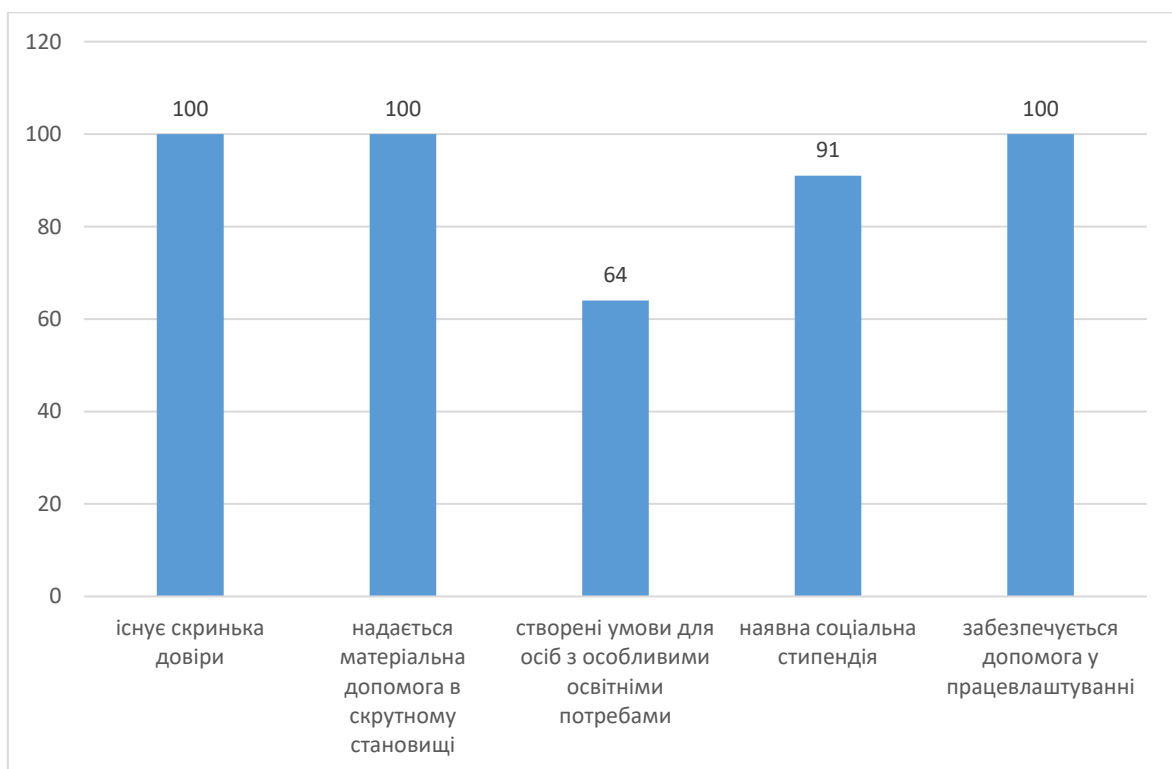

Рис. 7. Яким чином Вам надається соціальна підтримка? (у відсотках)

З метою забезпечення виконання аспірантами своїх обов'язків та захисту їх прав в університеті функціонує студентське самоврядування. 64 %

опитуваних здобувачів задоволені рівнем організації студентського самоврядування в Уманському НУС, 36% - задоволені частково.

Один із опитуваних здобувачів брав участь у програмах міжнародної академічної мобільності. З перерахованих проблем, які виникають при бажанні прийняти участь у міжнародному обміні чи стажуванні 18 % здобувачів визначили незначну кількість місць за програмами міжнародної академічної мобільності, 45% - наявну різницю у навчальних планах вузів-партнерів та 37% - недостатню пропозицію закордонних вузів-партнерів (рис.8).

Рис. 8. Які проблеми виникають за умови участі у програмах міжнародної академічної мобільності? (у відсотках)

Варто пам'ятати той факт, що задоволеність здобувачів третього рівня вищої освіти якістю освітнього процесу в цілому та якістю освітньої програми зокрема, є основним із факторів (рис. 9).

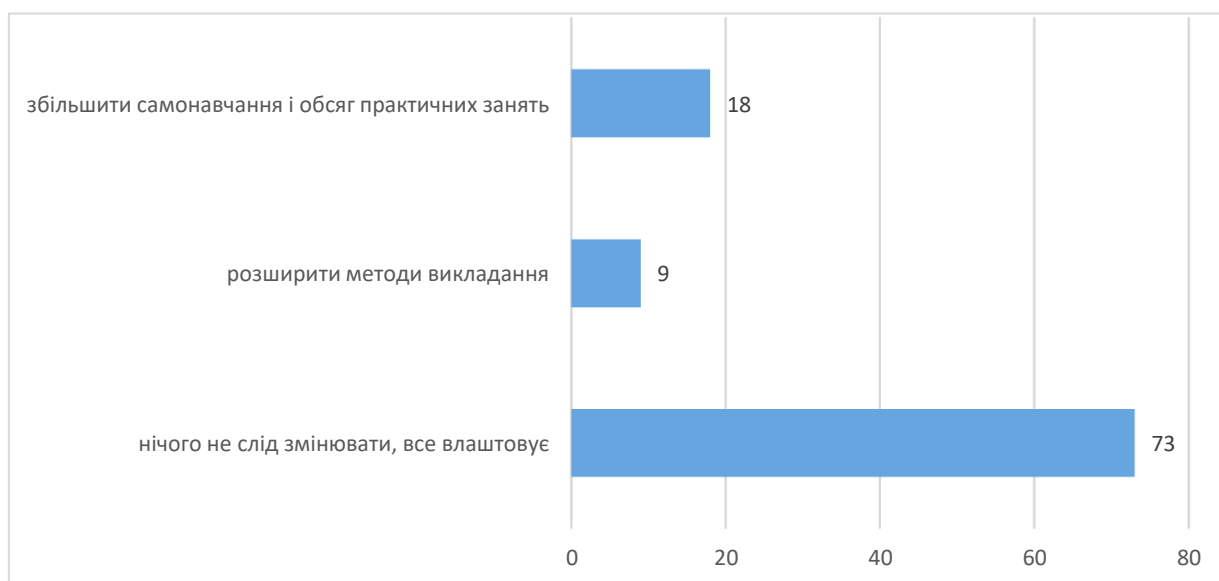

Рис. 9. Що слід змінити в освітній програмі? (у відсотках)

На питання «Що, на Вашу думку, слід змінити в освітній програмі для Вашої спеціальності?» 73% опитуваних відповіли, що нічого не слід змінювати і їх все влаштовує, а освітня програма для спеціальності 201 «Агрономія» цілком відповідає сучасним тенденціям в даній галузі, 9% вказали на доцільність розширення методів викладання і 18% відзначили збільшення самонавчання і необхідність збільшення практичних занять.

Висновки

Аспірантура, як третій рівень освітньої підготовки, є ключовим елементом у продукуванні висококваліфікованих кадрів. Здобувачі третього рівня вищої освіти, серед яких проводилося опитування, виявилися зацікавленими у набутті нових знань та практичних навичок висококваліфікованих наукових та науково-педагогічних працівників.

1. Таким чином, зважаючи на усе вищезазначене, можна зробити загальний висновок – освітні послуги за освітньо-науковою програмою «Доктор філософії» за спеціальністю 201 «Агрономія» надаються на достатньому рівні і задовольняють більшість аспірантів – отримувачів послуг.

10 учасників опитування (91%) задоволені тим, що навчаються на обраній спеціальності, лише 1 здобувач (9%) частково задоволені. Завдання колективу Університету – підтримувати таку оцінку якості освітніх послуг, вдосконалювати та розширювати їх спектр.

2. 100% респондентів знають про основний документ, який регламентує процес їх навчання, ознайомлені з цілями та змістом освітньої програми, що говорить про високий рівень інформаційної прозорості.

3. Серед проблем, які найбільшою мірою ускладнюють навчання за обраною спеціальністю аспіранти вказують: необхідність поєднання роботи і навчання, незручний розклад, особиста неорганізованість, надмірний обсяг навчального навантаження.

4. 82% здобувачів третього рівня вищої освіти високо оцінюють ефективність методів і методики викладання дисциплін за спеціальністю «Агрономія» науково-освітньої програми «Доктор філософії», а також рівень стимулювання їх до самоосвіти й науково-дослідницької діяльності, лише 18% – посередньо, незадоволені викладанням аспіранти відсутні.

5. 100% опитуваних вважають чинну систему оцінювання результатів навчання студентів в університеті об'єктивною. Інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання в межах окремих освітніх компонентів є доступною, зрозумілою і доводиться до відома учасників освітнього процесу.

6. 91% опитуваних підтвердили реалізовану можливість самостійного обрання навчальних дисциплін для їх подальшого вивчення, 9% - ще не мали можливості вибору дисциплін, так як індивідуальний вибір дисциплін починається з III семестру.

7. Опитування здобувачів щодо науково-практичної підготовки показує достатній рівень її обсягу (82%), частково задоволені обсягом практики 18% опитуваних.

8. Університет приділяє велику увагу якості навчальних ресурсів та відповідає за забезпечення ефективної та безперебійної роботи комп'ютерної та мережевої інфраструктури, інформаційних сервісів Уманського НУС та їх розвиток до вимог користувачів. Переважна більшість опитаних 73% відповіли ствердно щодо доступності підручників, методичних вказівок, лекцій, 27% - вказують на часткову доступність. Відповідні відсотки і задоволеності комп'ютерним забезпеченням освітнього процесу.

9. Університет популяризує академічну доброчесність та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності. Популяризація ведеться через роз'яснювальну роботу – 100% із загальної кількості опитуваних, проведення семінарів-тренінгів – 64%, з Кодексу академічної доброчесності – 91%.

На основі результатів опитування можна зробити висновок, що на думку опитуваних аспірантів, спостерігається тенденція покращення ситуації стосовно проявів академічної доброчесності. 91% аспірантів із загальної кількості опитаних стверджують, що не стикалися з проявами недоброчесності.

10. Важливим було опитування серед здобувачів третього рівня вищої освіти щодо їхніх потреб та інтересів. По результатам анкетування щодо безпечності освітнього середовища для життя і здоров'я студентів, їх соціальної підтримки Університетом можна зробити висновок, що відповідні послуги надаються на високому рівні і задовольняють більшість аспірантів.

11. Дані аналізу щодо задоволеності студентами якістю освітнього процесу в цілому та якістю освітніх програм свідчать про те, що 73% опитуваних відповіли, що нічого не слід змінювати і їх все влаштовує, а освітня програма для спеціальності 201 «Агрономія» цілком відповідає сучасним тенденціям в даній галузі, 9% вказали на доцільність розширення методів викладання і 18% відзначили збільшення самонавчання і необхідність збільшення практичних занять.

Результати анкетування здобувачів третього рівня вищої освіти свідчать про високий рівень задоволення від отриманих освітніх послуг та доцільність розширення методів викладання і самонавчання та необхідність збільшення практичної підготовки.

Отримані результати анкетування дозволяють керівництву університету більш раціонально підійти до питань удосконалення навчально-методичного супроводу освітнього процесу для здобувачів третього (доктор філософії) рівня вищої освіти за спеціальністю 201 «Агрономія».

Рекомендації

З метою удосконалення та покращення освітніх послуг, які надає Університет пропонується вжити наступних заходів:

1. Проводити опитування здобувачів вищої освіти щодо задоволеності освітніми програмами та якістю освітніх послуг щорічно. Відстежувати позитивну динаміку та виявляти слабкі чи проблемні зони з метою вжиття своєчасних заходів.

2. Розробляти і запроваджувати комплекс заходів щодо підвищення якості навчального процесу, зокрема:

- удосконалення підготовки навчально-методичних матеріалів;
 - підвищення якості проведення всіх видів занять з аспірантами;
 - удосконалення системи підвищення кваліфікації та атестації науково-педагогічних працівників.
 - збільшення кількості вибіркового професійно-орієнтованих дисциплін;
 - у викладацькій діяльності більше практикувати сучасні активні форми роботи – ділові ігри, «мозкові штурми» з проблемних питань, дебати/вікторини, ігри або квести; використовувати сучасні демонстраційні матеріали з Інтернет-мережі тощо, щоб навчання було цікавим і мотивуючим;
 - раціональне застосування комп'ютерних технологій;
 - системне проведення різноманітні конференцій, семінарів, колоквіумів по тематиці дисертацій;
 - інтернаціоналізація та інтеграція в міжнародний науково-освітній простір шляхом врахування міжнародного досвіду;
 - розширення міжнародної академічної мобільності.
3. Сприяння аспірантам до стажування та участі у симпозіумах. Більш активне залучення молоді до дослідницьких проектів.